

**BOLLEBYGDS
KOMMUN**

LOKALPROGRAM

Lokalprogram för ny förskola och grundskola
i Bollebygds kommun

Reviderad 171009 av Annelie Fischer

Arbetsgrupp

Helen Petersson
Jennie Wessbo
Patrik Gimfalk
Eva Westlund

Postadress
517 83 Bollebygd

Besöksadress
Ballebovägen 2
kommunen@bollebygd.se

Telefon
033-231300

Telefax

Webbplats
www.bollebygd.se

E-post

Innehåll

Sammanfattning.....	2
1. Beskrivning av nuläge.....	2
1.1 Omvärldsbevakning.....	2
1.2 Förskola.....	3
1.3 Förskoleklass, grundskola, fritidshem.....	4
1.4 Kök, tillagning.....	6
1.5 Idrottshallar, fritid, föreningar.....	7
2. Beskrivning av behov.....	8
2.1 Förskola.....	8
2.2 Förskoleklass, grundskola, fritidshem, introduktionsprogram.....	10
2.3 Kök, tillagning.....	12
2.4 Lokalvård.....	13
2.5 Idrottshallar, fritid, föreningar.....	13
2.5.1 Idrottshall- Föreningsliv.....	13
2.5.2 Folkbildning/Studieverksamhet.....	13
2.5.3 Kulturskola.....	14
2.5.4 Skolbibliotek.....	14
2.5.5 Mötesplatser.....	14
3. Hållbarhet.....	14
3.1 IT.....	14
3.2 Miljö.....	14
3.3 Lokaler ska fungera över tid.....	15
3.4 Modern teknik.....	15
3.5 Energieffektivitet.....	15
3.6 Transporter.....	15
4. Platsen ska ha en känsla av.....	15
5. Förvaltningen anser.....	15
6. Framtiden.....	15

Sammanfattning

Bildning- och omsorgsnämnden beslutade 2016-11-15 att skicka lokalprogrammet vidare till Samhällsbyggnadsnämnden för vidare bearbetning samt Kommunstyrelsen för information. Därefter har det fortsatt varit en process i samverkan mellan bildning- och omsorgsförvaltningen samt samhällsbyggnadsförvaltningen. Då ärendet behandlades på Kommunfullmäktige 2017-06-08 beslutades att en ny förskola samt skola för åk 7-9 ska byggas men att det fortsatta arbetet ska inledas med en bredare politisk förankring samt revidering av behovsanalys, utbyggnadstakt samt omfattning och storlek.

Lokalprogrammet är uppdaterat utifrån nuläget och den befolkningsprognos som är presenterad av Statiscon som gäller för 2017-2026. Befolkningsprognosen är baserad på Bollebygds byggplaner för perioden. De planerna finns mestadels i Bollebygds centralort och dit sker mest inflyttning.

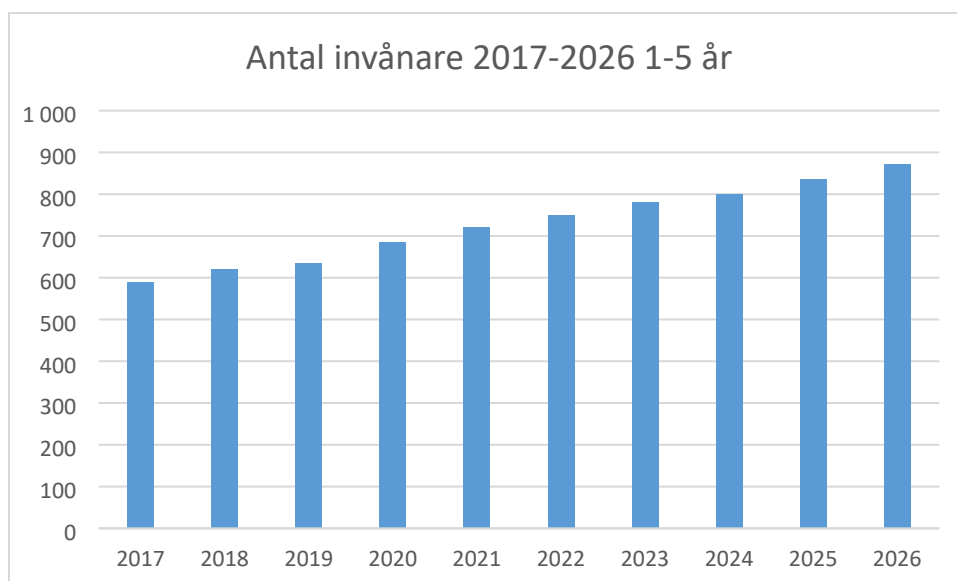
1. Beskrivning av nuläge

1.1 Omvärldsbevakning

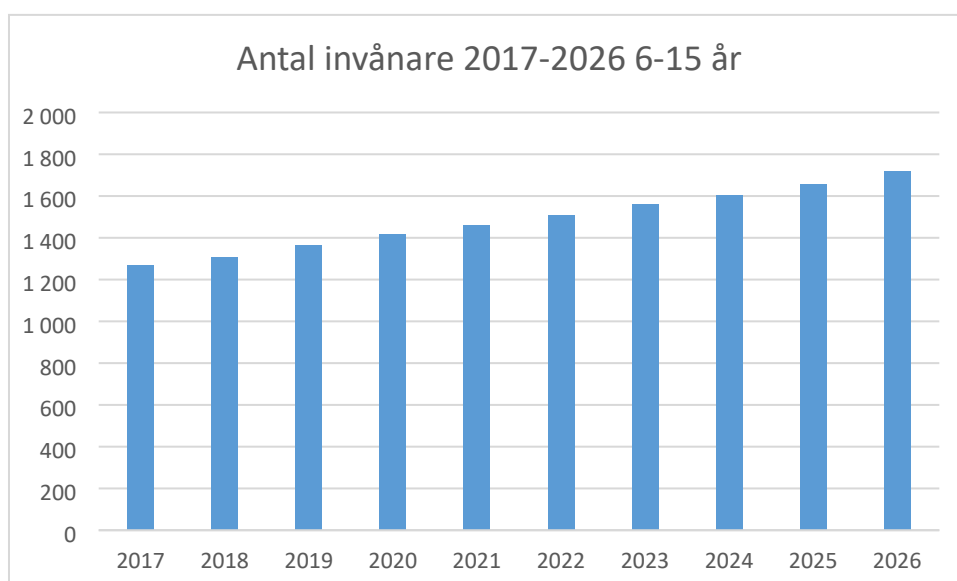
Befolkningsökningen i Bollebygds kommun har de senaste åren varit ca 3 % per år och den beräknas att fortsätta. I Bollebygds tätort är den som störst och där planeras flera nya bostadsområden de närmsta åren. Dessutom har flera nya områden stått klara sedan 2014. 2020 beräknas Bollebygds kommun passera 10 000 invånare varav antalet barn i förskoleålder (1-5 år) då är ca 640 st och elever i grundskolan (7-15 år) 1200. Därtill kommer 6-åringarna, vilka under ett år kommer tillhöra både förskola och förskoleklass/grundskola.

Den främsta befolkningsökningen har skett och beräknas ske i Bollebygds tätort.

I dessa beräkningar är endast hänsyn tagen till det som är planerat i form av nybyggnationer.

Antalet barn i förskoleåldern beräknas öka konstant årligen. Av dessa barn är ca 90 % inskrivna i förskola.

Antalet elever i grundskolan beräknas ha en konstant ökning och alla dessa elever ska ha plats i en förskoleklass/grundskola då det för dem är skolplikt.

Förvaltningen upplever en viss osäkerhet i prognoserna då det utöver nybyggnationer finns tendens att det i vissa bostadsområden sker en generationsväxling. Det finns även viss svårighet i att förutse vilken ålder som nya kommuninvånare kommer att ha. Det kan vara av stor betydelse om tex ett barn är 3 eller 6 år vid inflyttning i kommunen för vilken verksamhet, som främst

kommer påverkas. Bollebygds kommun påverkas även av etableringslagstiftningen som reviderades 1 mars 2016.

Folkmängd i Bollebygds kommun efter åldersklass¹

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
0-5	708	750	775	868	951	1032	1108	1168	1263	1360
6-9	540	543	566	584	612	668	694	741	804	866
10-12	382	395	421	456	480	480	508	522	563	590
13-15	347	374	383	405	419	443	467	480	474	495

1.2 Förskola

I Bollebygds kommun finns det sex förskolor, varav fyra är i Bollebygd, en i Olsfors samt en i Töllsjö. På en av förskolorna (Ekdalen) i Bollebygds tätort är den pedagogiska omsorgen för barn som har behov av omsorg kvällar, nätter och helger lokaliserad. Det har hittills varit svårt att i förhand beräkna behovet av denna omsorg och behovet varierat stort över tid.

I mars 2017 utökades antalet förskoleplatser i Bollebygds centralort då en ny avdelning startades i anslutning till Krokdals förskola. Det innebär att det numera finns 400 förskoleplatser i centralorten.

Antalet förskoleplatser ser från 201710-01 ut på följande sätt:

	Bollebygds tätort	Olsfors	Töllsjö	Totalt
170801	400	90	80	570

Antalet inskrivna barn i förskolan 20171015 beräknas per ort se ut på följande sätt:

¹ Befolkningsprognos 2017-2026 Bollebygds kommun, Statisticon (50 % alternativet)

	Bollebygds tätort	Olsfors	Töllsjö	Totalt
Inskrivna barn 171015	365	75	50	490

I förskolan går barn mellan 1-5 år, antalet barn i den åldern förväntas fram till 2020 se ut på följande sätt²:

	<i>2017</i>	<i>2018</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>	<i>2021</i>	<i>2022</i>	<i>2023</i>	<i>2024</i>	<i>2025</i>	<i>2026</i>
1-5 åringar	<i>590</i>	<i>620</i>	<i>636</i>	<i>684</i>	<i>720</i>	<i>750</i>	<i>780</i>	<i>800</i>	<i>836</i>	<i>871</i>

I oktober 2016 var 83 % av antalet barn i åldern 1-5 år inskrivna i förskola³. Då antalet inskrivna barn varierar under året i förskolan, främst med anledning av att det under våren är även 6-åringar inskrivna behöver det tas i beaktande när antalet förskoleplatser beräknas för framtiden.

Det är en stor differens mellan antalet barn i förskolan när man räknar med 6-åringarna och det är även den erfarenheten som finns i förvaltningen att det är betydlig skillnad i antalet barn under våren jämfört med hösten. Att planera antalet förskoleplatser utifrån det lägre antalet kommer med stor sannolikhet innebära att inte alla som önskar plats kommer kunna erbjudas det inom de 4 månader som är lagstadgat (Skollagen 2010:800, 8 kap § 14).

1.3 Förskoleklass, grundskola, fritidshem

1.3.1 Örelundskolan

Örelundskolan är redan idag en trång skola. Ett försök att komma till rätta med detta skedde 2015 då man planerade för en utbyggnad/tillbyggnad på befintlig skola. I det lokalprogrammet fanns följande skrivning "för att Örelundskolan ska

² Befolkningsprognos 2017-2016 Bollebygds kommun, Statisticon tabell 4A

³ <http://skolnet.skolverket.se/polopoly/kommunblad/17vt/bollebygd.pdf>

klara av att ge ca **150** elever, varav ca **90** är inskrivna på fritidshemmet, en god lärandemiljö behöver lokalerna anpassas”

Idag finns 154 inskrivna elever på skolan och 103 elever på fritidshemmet.

Då skolan ligger nära järnvägen beviljades inte ansökan. En renovering och ombyggnation inom befintlig byggnad gjordes då. Denna var bra för stunden, men uppfyller inte skolans behov på sikt. Redan läsåret 2017/2018 kommer det att vara så många barn i förskoleklass så två grupper måste skapas. Genom förändring av Kastanjen kommer man att lösa utökningen av grupper, men det stora problemet återstår gällande kökets kapacitet.

Förutom kommunens egna elever finns varje år en grupp barn som söker till Örelundskolan från Borås kommun angränsande till Olsfors. Det har de senaste åren varit 2-5 elever/årsklass som kommer över kommungränsen.

Augusti 2017 har Örelundskolan 154 elever fördelade på sju klasser (Fk – åk 6). Förutom dessa grupper finns 103 barn i fritidshemmet på skolan.

Skolan behöver anpassas efter ett något större elevantal än vad det har kapacitet för.

Beräknat elevantal Örelundskolan.

	2017	2018	2019	2020
F-6	154	160	155	153
Fritidshem	103	107	104	103

1.3.2 Fritidshem

Antalet barn på Bollebygds kommuns fritidshem har de senaste åren ökat markant. Detta behöver tas hänsyn till då allt fler av kommunens elever vistas inom skolans omsorg. Siffrorna i nedanstående tabell är från augusti 2014-2017.

	Bollebygdskolan F-6	Töllsjöskolan	Örelundskolan
2017	285	67	103
2016	280	62	94
2015	260	61	77
2014	246	45	74

1.3.3 Bollebygdskolan F-6

Januari 2017 stod den nya Bollebygdskolan F-6 klar för inflyttning. Skolan är byggd för 450 elever och i oktober 2017 finns 447 elever, vilket innebär att skolan i princip är full när inflyttning sker. Dessutom finns 285 barn registrerade i skolans fritidshem. Det finns dock en svårighet att i lokalerna organisera verksamheten så att den skapar en tydlig struktur över skoldagen för sju årskurser (förskoleklass tom årskurs 6). Med anledning av detta har man sedan skolan stod klar haft en årskurs kvar i den gamla skolbyggnaden och från höstterminen 2017 är det förskoleklassen som är lokaliserad i dessa lokaler.

Den förändringen i folkmängd som är synliggjord i tabellerna i dokumentet samt kommer främst att påverka Bollebygds centralort och därmed är det i huvudsak Bollebygdskolan F-3, 4-6 samt 7-9 som kommer ta emot det ökade elevantalet det innebär.

Upptagningsområdet är förskolorna inne i Bollebygd samt Hindås. Gaddenskolan har klasser på 22 elever. Då föräldrarna gör ett aktivt val till Gaddenskolan finns här en osäkerhet i antal barn till Bollebygdskolan F-2 och 3-6. Skulle ingen förälder välja kommunens fristående skola har kommunen skyldighet att placera även dessa barn.

Beräkning av antalet elever på Bollebygdskolan F-6 2017-2026

	17/1	18/1	19/2	20/2	21/2	22/2	23/2	24/2	25/2	26/2
	8	9	0	1	2	3	4	5	6	7
F-3	261	275	286	298	307	317	327	337	348	361

4- 6	186	196	204	213	219	227	234	241	249	258
F- 6	447	471	490	511	526	544	561	578	597	619

1.3.3 Bollebygds skolan 7-9

Bollebygds skolan 7-9 tar emot samtliga elever i Bollebygds kommun. Eleverna kommer från Bollebygds skolan 3-6, Töllsjöskolan, Örelundskolan och Gaddens skolan. Skolan byggdes 1980 och hade då för avseende att inrymma fyra parallella klasser i årskurserna 7-9. Det innebär 12 klasser med 25-30 elever i varje. I byggnaden finns även lokaler för elevhälsan, bestående av två skolköterskor, en skolpsykolog och en skolkurator. Kommunens studie- och yrkesvägledare har också sin arbetsplats på skolan.

Bollebygds skolan 7-9 har idag⁴ 341 elever och i jämförelse kan nämnas att skolan hade 240 elever år 2013. Snittet är idag 29 elever per klass. Vid en genomgång av klassrummen på Bollebygds skolan 7-9 så visar det sig att i nästintill inga av dem kan det vara fler än 25 elever pga ventilation. De enda salar där det enligt ventilationen kan vara fler än 25 elever är i några av NO-klassrummen, här är det dock en säkerhetsrisk att vara ett för stort antal elever samt att det fysiska utrymmet inte tillåter det (i dessa klassrum finns det extra ventilation med anledning av tex dragskåp). För att kunna följa dessa angivna antal skulle alla klasser behöva vara max 25 elever, det är dock inte möjligt för att kunna få en fungerande organisation. Begränsningarna finns främst i antalet klassrum för möjligheten att schemalägga en sammanhållen skoldag men även i att alla lektioner ska vara lärarledda och då hålla den tilldelade budgeten. Med det antalet klasser som idag finns på skolan är det nästan en lektion som pågår i varje klassrum hela dagen (8.30-15). Det är stora svårigheter att i större utsträckning öka antalet klasser och elever på skolan mot idag.

⁴ 2017-10-01

Introduktionsprogrammen (IM) inom Bollebygds gymnasieskola är förlagd till Krafthuset sedan många år. Huvuddelen var tidigare elever som inte blev behöriga för nationella program i gymnasieskolan. De gick då ofta ett år på IM och kunde sedan börja nationella program i gymnasieskolan. Den gruppen har under de senaste åren blivit mindre då måluppfyllelsen förbättrats i grundskolan. En grupp som ökar är däremot ensamkommande flyktingbarn. Denna grupp kan inte heller förväntas bli behörig för vidare studier på ett år. Eleverna kommer inte längre att få plats i Krafthuset, då där endast finns plats för upp till 20 elever i dagens lokaler. Det finns också en pedagogisk fördel att eleverna finns i skolområdet för möjligheten till att organisera undervisningen till fler ämnen. Den integreringen har påbörjats från hösten 2016.

Årskurs 7-9 kommande år

2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
341	374	383	405	419	443	467	480	474	495	511	527	543	559

1.4 Kök, tillagning

I Bollebygd finns tillagningskök på Bollegården, Eriksgårdens förskola Odensgårdens förskola samt på Krokdals kök. I dagsläget finns möjlighet till en liten utökning av portioner på dessa enheter. På Krokdals kök som är det största tillagningskök finns möjlighet att tillaga uppemot 100 ytterligare portioner men situationen i skolrestaurangen är mycket ansträngd, måltidsmiljön är inte optimal. Cirka 800 elever ska äta inom loppet av två timmar, rekommenderad tidpunkt för servering av skollunch är mellan kl 11-13. På Krokdals förskola som ligger i direkt anslutning till kök och skolrestaurang finns en matsal, där är det redan mycket trångt och barnen äter i flera omgångar.

1.5 Idrottshallar, fritid, föreningar

1.5.1 Idrott och föreningsliv

I Bollebygd finns en fullstor idrottshall med godkända mått för seriespel enligt riksidrottsförbundets normer, samt ytterligare 3 st idrottshallar med mindre mått

som inte är godkända för seriespel men fullt funktionella för lek och träning. Ytterligare en idrottshall finns i privat regi på friskolan Gadden även den för liten för seriespel av inomhusidrotterna, handboll, basket och innebandy.

På grund av de små möjligheterna till att kunna delta i seriespel har Bollebygds kommun inte kunnat uppmuntra och stimulera till ett ökat antal inomhussporter bland barn och unga, utan det är de stora bollsporterna handboll och fotboll som dominerar kommunens föreningsutbud.

I Bollebygds kommuns riktlinjer för stöd till föreningslivet står att läsa att kommunen ska stimulera till en bredd av aktiviteter i de kommunägda idrottshallarna.

I riktlinjerna står också att Bollebygds kommun ser vikten av att stödja föreningslivet för att:

- Föreningslivet lägger grunden till ett demokratiskt samhällsliv och social träning
- Föreningarna skapar ett utbud av aktiviteter
- Föreningslivet svarar för utbudet av idrottsverksamhet
- Föreningslivet organiserar frivilliginsatser
- Föreningslivet skapar grunden för folkhälsa och folkbildning
- Föreningarna skapar publikarrangemang och är ett stort ansikte utåt för Bollebygds kommun

1.5.2 Folkbildning

Under flera år har vi sett hur studieförbunden lämnar de små orterna och centraliserar sin verksamhet detta görs av två skäl, dels att det finns och är större tillgång på både deltagare och mötesplatser i de stora kommunerna samt att man har så olika syn på hur mycket man stöttar folkbildningens studiebidrag i mindre och större kommuner. Det är inte speciellt konstigt att man väljer att lägga en studiecirkel i Härryda eller Borås istället för Bollebygd då man får nästa det dubbla bidraget /deltagare där?

Vi kan inte påverka de ekonomiska ramarna för studiebidrag men vi kan skapa bra studiemöjligheter för studiecirklar på hemmaplan.

1.5.3 Kulturskolan

Bollebygds kulturskola är en samverkan med Härryda kommun och viktigt att påpeka är just samarbetet inom BoHäM. Samarbetet har utvecklats under åren och idag är det väl fungerande och positivt. Kulturskolan har i dagsläget 165 elevplatser fördelat på kurser i dans, drama, piano, gitarr, elbas och trummor. Kulturskolan har i dagsläget ingen kö.

Lokalerna för kulturskolan har inte varit vidare bra anpassade för verksamheten utan hittills har kommunen bara varit glada att man har lyckats lösa lokaler för verksamheten utifrån förutsättningarna på bästa sätt.

1.5.4 Skolbibliotek

Nuläge är ju att det finns ett skolbibliotek på varje skola. Eleverna i Bollebygds skolor lånar fler böcker än genomsnittseleven och i den statistiken vill kommunen fortsätta att vara på topp. Skolbiblioteken ska utifrån sina förutsättningar kunna vara den centrala kulturella mötesplatsen på skolan. Bibliotek och framförallt de i skolan håller på att genomgå stora förändringar från att bara ha varit böcker till att bli det som kallas MIK- centrum (Media- och informationskunnighet).

1.5.5 Mötesplatser

I Bollebygd finns det mötesplatser för olika människor, tex i föreningslivet äger och förvaltar de flesta föreningarna sina egna anläggningar med olika framgång. På landsbygden finns också relativt stora tillgångar till mötesplatser via hembygdsgårdar, kyrkor och församlingshem. I tätorten finns flera kommunala mötesplatser, varav Bollebygdsskolan, Bollebygds bibliotek, Krafthuset och Bollegården utgör de största. Tillsammans skapar alla dessa stora möjligheter för människor att mötas.

Viktigt att fundera på vid nybyggnation är vilket flöde av människor vill kommunen ha på ett område? Man kan tänka olika scenario. Finns viljan att det ska sjuda av liv dygnet runt? Hur integreras åldrar? Hur integreras personalkategorier? Ska flödena av olika aktiviteter/verksamheter mötas eller inte? Ska alla äta på samma ställe? Parkering? Angöring? Entréer? Rumsupplevelsen både ute och inne. Idrottsplatsområde eller multiarena?

2. Beskrivning av behov

2.1 Förskola

Utifrån den ovan beskrivna beräknade befolknings ökningen i Bollebygds kommun och i synnerhet i Bollebygds tätort finns det behov av ytterligare en (eller??) förskola. En ny förskola bör inrymma minst 8 avdelningar, ev kan flera vara en fördel, samt att man i det tar hänsyn till att kunna lokalisera den pedagogiska omsorgen (omsorg på kvällar, nätter och helger) här. Genom att den förläggs på en större förskola bör behovet av omsorg samt att barnen enbart behöver vara på en förskola kunna mötas betydligt bättre än idag.

En förskola ska lokaler som är anpassade för den verksamhet som där ska bedrivas, det gäller så väl inomhusmiljön som utemiljön. Det är viktigt att det finns ytor som både bidrar till möten i större grupp, mindre grupp och även ytor/platser där barnen kan få vara i fred. Miljön ska stimulera till kreativitet, både vad gäller lek och lust att lära. Utomhusmiljön ska bidra till möjligheten att utforska och upptäcka. Det är viktigt att förskolan är en trygg plats för barnen, för att känna sig trygg vill barn ha närhet till en vuxen och att de är sedda. Det är därför viktigt att det inte finns utrymmen som är sådana att det inte är möjligt med insyn. Förskolans miljö ska vara anpassad för att kunna möta barn i åldrarna 1-5 år och så mycket som möjligt ska barnen ha möjlighet att klara av utan hjälp från vuxen. Därför är det viktigt att tex krockar i hallen, handfat, toaletter placeras i höjd som är lämplig för barn. Likaså ska fönster göra det möjligt för barnen att se ut genom, de behöver därför vara låga eller höga. Det ska vara möjligt att olika delar av förskolan möts genom att ska transparenta väggar, inomhus och utomhus ska mötas liksom de olika rummen inne i förskolan. När man kommer till förskolan ska man känna sig välkommen, en känsla av att vilja var där ska förmedlas. Det är även viktigt att tamburen blir en plats där barn och förälder kan vara för sig själva en stund.

Att bygga en större förskola (minst 8 avdelningar) bör ge möjlighet att avveckla förskolan Ekdalen. Det finns fördelar med en större enhet vad gäller förskolans

kvalité. Ekdalen kan med fördel användas till annan verksamhet inom Bollebygds kommun, vad kan avgöras först efter utredning.

Säkerhet är en viktig fråga för förskolan. Här behöver planeras så att både inrymning och utrymning⁵ fungerar för barns och personals trygghet.

2.1.1 Utemiljö⁶

För förskolor bör friytan placeras i direkt anslutning till förskolan och barnen bör själva kunna ta sig mellan byggnaden och friytan. Vid bedömningen av om friytan är tillräckligt stor bör hänsyn tas till både storleken på friytan per barn och till den totala storleken på friytan. Ett rimligt mått på friyta kan vara 40 kvm per barn i förskolan.

Forskning visar att den totala storleken på friytan helst bör överstiga 3000 kvm . På en gård som är mindre, oavsett antal barn, kan en barngrupp få svårt att utveckla lek och socialt samspel på ett sätt som tillgodoser deras behov (Mårtensson, Boldemann, o.a. 2009).

Friytan bör kännetecknas av varierande terräng – och vegetationsförhållanden, goda sol- och skuggförhållanden, god luftkvalitet samt god ljudkvalitet. Vid placering och anordnande av friytan bör särskilt beaktas friytans tillgänglighet, säkerhet och förutsättningarna för att bedriva ändamålsenlig verksamhet.

Alla barn ska kunna använda och vara delaktiga i utemiljön på förskolegårdar och skolgårdar. Tillgänglighet är en förutsättning för att alla barn ska kunna ta sig fram på gården och det ska vara lätt att orientera sig så att man känner sig trygg. Utemiljö behöver innehålla reträttplatser som erbjuder paus och återhämtning.

2.1.2 Personalutrymmen

Det är viktigt att det finns utrymmen som ger lärare, förskollärare och övrig personal goda förutsättningar att klara sitt uppdrag. Beroende på hur byggnaden ser ut kan troligen vissa lokaler samnyttjas mellan förskola och grundskola, viktigt

⁵ Väpnat våld i skolan <http://www.skolverket.se/publikationer?id=3284>

⁶ Friyta för lek och utevistelse för förskolor och skolor, Boverket

är dock att beakta att många gånger är det samma tid som många är i behov av denna typ av lokaler.

Personalutrymmen ska ligga väl avskilda från de delar där barnen vistas. Det är viktigt att det inte är fönster som vetter ut mot förskolegård eller att personalutrymmena ligger i direkt anslutning till entréer där många barn rör sig tillsammans med sina föräldrar. Det är viktigt att personalen kan koppla bort och vara fokuserade på det arbete de ska göra i ett arbetsrum, det samtal man genomför. Likaså är det viktigt att kunna ha rast och paus utan att bli störd med arbetsrelaterade frågor av brukare.

Det är viktigt att det finns lokaler för arbetsrum där det på förskolan bör finnas en arbetsplats per 3 personal och samtidigt ska det kunna vara en per arbetslag/avdelning som arbetar där samtidigt. Arbetsrummet ska ha goda uppkopplingar för att kunna arbeta digitalt och det är viktigt att det är en belysning som är anpassad för skärmarbete.

På förskolan behöver det även finnas rum för samtal, detta rum bör ge plats för ca 6 personer. Med fördel kan det finnas ett rum för 6 personer och ett mindre där man kan inrymma 2 personer. Det mindre rummet kan då även vara ett alternativ till den som behöver tystnad och därför vissa tider kan ha svårt att vara i arbetsrummet, beroende på vad som ska göras.

På förskolan behöver det även finnas ett konferensrum där möten kan hållas med all personal som arbetar på förskolan. Detta rum behöver vara utrustat med inredning för att kunna ta del av ljud och bild gemensamt.

På förskolan behöver det finnas personalrum som ger den avkoppling och vila som är viktig under arbetsdagen. Enligt AFS 2009:2 ska dessa utrymmen vara inredda för möjlighet till vila. Det är viktigt att det inreds för möjlighet till socialsamvaro samtidigt som det ska ge avkoppling från arbete. I rummet ska det även finnas köksutrymme med diskmaskin.. I ett personalrum är det troligt att ca 1/3 av personalen på förskolan vistas samtidigt, det är därför viktigt att storleken på det dimensioneras i relation till detta.

2.2 Förskoleklass, grundskola, fritidshem, introduktionsprogram

Att sitta om framtiden och fatta beslut på kort- och lång sikt kräver att man ser över samtliga faktorer och tar ställning utifrån dessa.

2.2.1 Örelundskolan

Redan läsåret 2017/2018 har skolan svårigheter att få plats med alla elever. Köket har nått sin maxkapacitet, arbetsmiljön är undermålig med slitna och gamla lokalerna. Skolrestaurangen klarar inte fler antal ätande än vad som är idag. Ny lösning måste till, till exempel att vid nybyggnation av förskola bygga tillagningskök alternativt bygga ut och renovera befintligt kök och restaurang. Det är ej möjligt pga platsbrist. Då även förskolan är trångbyggda så krävs en lösning för hela utbildningsverksamheten i Olsfors.

Då många elever börjar i förskoleklass behöver dessa delas i två grupper. Enligt förvaltningen kommer skolan därefter att bli en två-parallellig skola, alltså två grupper i varje årskurs. Här finns flera sätt att tänka på lösningar.

- Örelundskolan blir en F-3-skola då eleverna i årskurs 4-6 går inne i Bollebygd.
- Dagens lokaler för Söråns förskola tas i bruk för förskoleklass till årskurs 3. Årskurs 4-6 går då i dagens Örelundskola. Här krävs en nybyggnation av en förskola med 6-8 avdelningar.

2.2.2 Bollebygdskolan F-6

Utifrån beslut gällande Olsfors skola och förskola kan Bollebygdskolan F-2 och 3-6 påverkas.

Oberoende om man flyttar 4-6 eller drar om gränsen för skolskjutsarna kommer antalet elever att öka. Ökningen är cirka en klass per årskurs.

Nya områden med bostäder i centrala Bollebygd är under uppbyggnad och i planeringsstadiet. Redan nu behöver Bollebygds kommun planera för hur nya kommuninvånare i centralorten ska få sin skolgång tillgodosedd i förskoleklass till årskurs 6.

2.2.3 Bollebygds skolan 7-9

Idag har Bollebygds kommun fler än 9 000 invånare och beräknas vara 10 000 i början av 2020-talet. Detta kommer att märkas tydligt inom våra verksamheter. Redan idag är Bollebygds skolan 7-9, en skola med allt för många elever i varje klas. Flera av skolans salar rymmer inte dagens klasser med upp till 30 elever. På sikt kommer skolan att behöva ha fem klasser i varje årskurs. Det innebär krav på nybyggnation.

Lokalerna behöver vara flexibla för att kunna möta den undervisningsmiljö som framtidens skola ställer krav på. Skolan bör möta behovet av alternativa lärmiljöer och möjlighet till variation av möblering samt variation av teknisk utrustning. Flexibel skola innebär också att kommunen ska kunna ta emot den ökade befolkningen utan att lokaler begränsar. Ledorden för skolan bör vara respekt, öppenhet, samarbete, flexibilitet och mångfald. Framtidens skola arbetar med differentiering för att möta alla barn – de som har särskilda behov för att kompensera men också de som är särbegåvade. Skolan bör ha en god digitaliserad miljö⁷ för lärande men också som ett demokratiskt uppdrag.

Säkerhet är en viktig fråga för skolan. Här behöver planeras så att både inrymning och utrymning⁸ fungerar för elevers och personals trygghet.

Skolan är till för alla elever. Här behöver alla aktörer tänka till så att den är tillgänglig oavsett elevers svårigheter.

2.2.4 Utemiljö⁹

För skolor och fritidshem årskurs F-6 bör friytan placeras i direkt anslutning till skolan eller fritidshemmet och eleverna bör själva kunna ta sig mellan byggnaden och friytan. För skolor årskurs sju till nio bör friytan placeras i direkt eller i nära anslutning till skolbyggnaden. Eleverna bör självständigt kunna ta sig mellan byggnaden och friytan. Vid bedömningen av om friytan är tillräckligt stor bör

⁷ Nationell strategi för digitaliserande av skolväsendet <http://www.skolverket.se/publikationer?id=3621>

⁸ Väpnat våld i skolan <http://www.skolverket.se/publikationer?id=3284>

⁹ Friyta för lek och utevistelse för förskolor och skolor, Boverket

hänsyn tas till både storleken på friytan per barn och till den totala storleken på friytan. Ett rimligt mått på friyta kan vara 30 kvm per barn i grundskolan. Forskning visar att den totala storleken på friytan helst bör överstiga 3000 kvm . På en gård som är mindre, oavsett antal barn, kan en barngrupp få svårt att utveckla lek och socialt samspel på ett sätt som tillgodoser deras behov (Mårtensson, Boldemann, o.a. 2009).

Entréerna för gående och cyklande bör placeras i förhållande till barnens färdväg till skolan. Väl placerade cykelställ, gärna under uppsikt från byggnaden är viktigt för att ge bästa möjliga förutsättningar för barnen att själva ta sig till skolan.

Alla unga ska kunna använda och vara delaktiga i utemiljön på skolgårdar. Tillgänglighet är en förutsättning för att alla elever ska kunna ta sig fram på gården och det ska vara lätt att orientera sig så att man känner sig trygg. Utemiljö behöver innehålla reträttplatser som erbjuder paus och återhämtning.

2.2.5 Personalutrymmen

Det är viktigt att den goda kultur, som idag finns på Bollebygds skolan 7-9 där lärarrummet alltid finns öppet för eleverna, bevaras.

Det är viktigt att det finns utrymmen som ger lärare och övrig personal goda förutsättningar att klara sitt uppdrag. Läraryrket pågår inte enbart i klassrummet utan även utanför. Beroende på hur byggnaden ser ut kan troligen vissa lokaler samnyttjas mellan förskola och grundskola, viktigt är dock att beakta att många gånger är det samma tid som många är i behov av denna typ av lokaler.

I ett personalperspektiv är det viktigt att kunna koppla bort och vara fokuserade på planerings-arbete i tex ett arbetsrum, eller i olika typer av samtal som ingår i uppdraget. Arbetsrummet ska ha goda uppkopplingar för att kunna arbeta digitalt och det är viktigt att det är en belysning som är anpassad för skärmarbete. Likaså är det viktigt att kunna ha rast och paus utan att bli störd med arbetsrelaterade frågor av elever och vårdnadshavare.

På skolan behöver det finnas olika typer av rum för samtal, alltifrån grupper på ca sex personer upp till hela arbetsgruppen. Det stora rummet behöver vara utrustat med inredning för att kunna ta del av ljud och bild gemensamt.

På skolan behöver det finnas personalrum som ger den avkoppling och vila som är viktig under arbetsdagen. Enligt AFS 2009:2 ska dessa utrymmen vara inredda för möjlighet till vila. Det är viktigt att det inreds för möjlighet till social samvaro samtidigt som det ska ge avkoppling från arbete. I rummet ska det även finnas köksutrymme med diskmaskin.

2.3 Kök, tillagning

För en ny förskola samt skola krävs nybyggnation av ett tillagningskök som kan tillgodose måltider till det antal som lokalerna ska inrymma, det är också rekommenderad och av vinst att det finns möjlighet att utöka antalet portioner för att möta kommande behov samt möjlighet att kunna avlasta Krokdals kök.

Tillagningsköket ska vara till ytan anpassad med funktionella ytor/utrymmen, möjlighet till matlagning från grunden i största möjliga utsträckning, ergonomi och säker hantering ska genomsyra planeringen. Det ska finnas goda möjligheter att separera och förvara råvaror likväl som beredningsytor.. Till exempel bör det finnas möjlighet till matlagning på varierande sätt i samma maskin, gärna motsvarande "Frima cooking center" (energisnål köksmaskin med flera inbyggda funktioner för tillagning på varierande sätt och ökad effektivitet och flexibilitet) eller likvärdigt ska finnas i beredningen. Specifika ytor begränsningar så som kök för specialkost samt möjlighet att kunna baka

Hänsyn ska tas till miljö och klimat med ett helhetsperspektiv ur miljösynpunkt. Såväl till energieffektivitet, energi och vattenförbrukning samt lång livslängd maskiner.

Hänsyn till buller och ljudnivå är viktig för såväl kök som restaurang. För att hålla ned bullernivån i köket är det lämpligt med separata rum för bullrande maskiner (diskrum, renseri, etc). Diskinlämning skall utformas så ljud inte kan spridas ut i matsalen. Öppen inlämning direkt mot matsal är inte tillåten. Buller från diskrum

skall tas omhand så att det inte tränger ut i köket och leder till en dålig ljudmiljö för kökspersonalen.

Tillhörande servering med restaurangkänsla i anslutning till kök. Framtidens skolmat och den pedagogiska måltiden i centrum, maten blir allt viktigare och mer integrerad i verksamheten, måltiden som en central del i förskolan och skolan, som kan mätas utifrån kvalitetsaspekter.

Ett exempel kan vara att yngsta barnen har en egen del av matsalen med speciell ljuddämpning i golv och tak och som kan ljud- och ljusanpassas till exempel för synskadade elever

2.3.1 Omklädningsrum

Personal som arbetar i kök måste ha ett eget omklädningsrum, det måste vara placerat så att man når det utan att passera genom tillagningsdelen. Det är viktigt att utrymmet utformas så att gällande lagar och föreskrifter kan efterlevas.

2.3.2 Personalutrymme

Den personal som arbetar i tillagningsköket behöver ha ett eget personalutrymme, detta för att de ska kunna uppfylla de hygienkrav som de enligt lag är skyldiga att följa.

2.4 Lokalvård

För att kunna underhålla och bibehålla fräscha lokaler på lång sikt krävs ett bra grundtänk utifrån lokalvårdsperspektiv. Inredning ska vara tålig och den långsiktiga kostnaden för drift och underhåll ska vara låg. Välj material med låg egenemission och lågemitterande under de förhållanden som det ska användas i. Känsligheten för påverkan från andra material eller fukt ska beaktas. Inga material/ytskikt innehålla ämnen som klassas som är allergiframkallande eller på annat sätt kan påverka hälsan eller välbefinnandet. Vid val av golvmaterial ska hänsyn tas till det dagliga/periodiska underhållet. Inte lägga linoleumgolv i entréer, matsalar, toaletter och dusch/omklädningsrum, det vill säga i lokaler som behöver våttorkas. Om möjligt bör golvet ha en uppvikts sockel.

Entréer bör förses med skrapgaller utomhus och efterföljande textil gummimatta inomhus som torkar av skorna. Kapprum bör ha en egen ingång och med möjlighet till bra utrymme att hänga ytterkläder samt förvaring av extrakläder. Vägghängda skohyllor ska finnas i tillräcklig omfattning i de förskolor och skolor där ytterskorna tas av. Förvaring i skåp ska väljas före öppna hyllor, skåpen ska vara sådana som går från golv till tak eller har sluttande överdel. Fast inredning som samlar damm ska undvikas, till exempel högt belägna horisontella ytor såsom rör, armaturer, inte takanslutna skåp och lösa innertak.

Det måste finnas ett ändamålsenligt teknikrum för lokalvård. Maskiner och städmaterial ska ingå i projektet som är anpassade till att ge bra vård och underhåll till materialet.

2.4.1 Omklädningsrum

Det krävs eget omklädningsrum för lokalvården då de har krav att byta om till arbetskläder innan de kan påbörja sitt arbete. Omklädningsrummet kan med fördel placeras i anslutning till personalutrymmen (som lokalvården kommer nyttja gemensamt med förskola och skola).

2.5 Idrottshallar, fritid, föreningar

2.5.1 Idrottshall- Föreningsliv

En idrottshall/sporthall (inte arena storlek, men nationella mått för seriespel) skulle göra Bollebygds kommun attraktiv som idrottsarena för våra föreningsars seriespel (en ny hall kanske även skulle locka närliggande kommuners seriespelande lag att få en bra ny hemma arena via tex BoHäM). Det är dock viktigt att kopplingen till de idrottshallar som redan finns i området finns kvar och att man samverkar och låter föreningslivet ta fortsatt stort ansvar för de anläggningar de nyttjar även om de är kommunalt ägda. Det kräver vid en nybyggnation att man lägger extra krut på att underlätta för allmänhet och föreningar vid just idrottshall. Lätt att boka, lätt att ta sig in, bra parkering, läktare, cafémöjligheter samt bra tillgänglighet för funktionsnedsatta.. Goda möjligheter att "samla laget" och att byta om, kanske tillgång till föreningskanslier och förråd utifrån dialog och behov.

2.5.2 Folkbildning/Studieverksamhet

Om man vill nyttja skolan för detta ändamål på kvällar och helger när skolverksamheten inte är igång så finns det egentligen inget nytt framgångsrikt koncept på det vad jag har sett utan på samma sätt som diskussionerna gick på 80-talet vid byggnation av integrerade kommunala centrum (och på samma sätt som Bollebygdsskolan är byggd) så är det smidigast att lägga de lokaler som nyttjas flest av dygnets timmar närmast entrén och sedan jobba sig inåt med lås och larmceller i flera steg så att så få kvadratmeter som möjligt som inte används står olarmade och att man får ett så bra nyttjande av lokaler som möjligt.

2.5.3 Kulturskola

Det är viktigt att se helheten i all verksamhet i Bollebygds Kommun och behovet hos kulturskolan är mer anpassade lokaler och kanske inte så mycket nya och växande på samma sätt. Därmed skulle som tidigare diskuterats en anpassning av A-huset på nuvarande Bollebygdsskolan vara det bästa för kulturskolans utveckling. Det skulle ge ökade möjligheter till fler gemensamma projekt samt möjlighet till ensemblespel. På sikt kanske man kan se ett kulturcentrum för kreativt musikskapande i huset med möjligheter till studio, blackbox, danslokaler samt replokaler. Lokalerna kräver dock en viss renovering för ändamålet samt en tillgänglighetsanpassning av dagens mått och regler.

2.5.4 Skolbibliotek

En ny skola kräver också ett nytt och modernt skolbibliotek anpassat för vår generations elever, oavsett ålder så använder elever digitala hjälpmedel. I kombination med litteratur så blir denna plats skolans kulturella och litterära centrum. Ett skolbibliotek ska precis som övriga skolan också ge utrymme för åsikter och en plats för skapande av inflytande och delaktighet. Skolbiblioteket ska också vara skolans MIK (media- och informationskunnighet)– centrum där skolbibliotekarien spelar en stor roll i utvecklingen av demokrati, litteratur och mediafrågorna på skolan.

2.5.5 Mötesplatser

Ovan nämnda mötesplatser skapar ett bra kluster för Bollebygdssborna att mötas. Dock har det hörts många röster om vad som saknas, mer än det som finns.

Bollebygds nya invånare flyttar hit oftast från större orter och vi har flera ggr hört önskemål om simhall, ishall, konstgräsplaner och eljusspår. För skolans utveckling så har vi lärt en del av den nya matsalen på Bollebygdsskolan och sett att fram till kl 16.00 på vardagar så är det just en matsal och svårt att använda till annat. Tillgänglighet och iordningställande vid andra arrangemang tar mycket tid i anspråk. Behovet av en mer anpassad möteslokal med amfi/biosittning för kulturarrangemang, konferenser, politiska möten, personalträffar mm som inte kräver så mycket arbete i iordningställande skulle absolut gynna Bollebygd att bli en bättre mötesplats.

3. Hållbarhet

3.1 IT

Om framtiden vet vi inte mycket men kan med säkerhet säga att vi mer och mer kommer använda oss av digitala verktyg. Det är därför viktigt att det finns ett nätverk som ger möjligheter och fungerar lika väl i alla hörn av en ny byggnad. Oavsett ålder kommer barn och elever att utrustas med fler digitala verktyg än idag (nationell IT-strategi¹⁰).

3.2 Miljö

Hänsyn kring byggmaterial, ventilation, inredning, färg, textilier med mera. Förskolan ska kunna leva upp till begreppet "Giftfri förskola" Alla lokaler ska leva upp till att vara miljömedvetna och anpassade för framtiden i form av miljöval.

Till en ny byggnad är det viktigt att det finns utrymmen för källsortering, i en byggnad med förskola, skola, måltid och lokalvård blir det en mängd olika avfall. Det behöver därför finnas miljörum som har utrymme för att väl kunna sortera detta.

3.3 Lokaler ska fungera över tid

Det är viktigt att det byggs lokaler som kommer att fungera i många år framåt, det får inte finnas begränsningar i form av tex antal toaletter. Lokalerna får inte heller

¹⁰ Förslag på nationell IT-strategi för skola och förskola <http://www.skolverket.se/publikationer?id=3621>

utformas på så sätt att det inte kommer vara möjligt att fortsatt ha en modern undervisning i lokalerna även i framtiden.

3.4 Modern teknik

Det är av största vikt att lokaler utformas och inreds med varierad teknisk utrustning som bidrar till kreativitet. Infrastrukturen måste kunna hantera 1:1 samt att det är möjligt att under tid variera utrustning.

3.5 Energieffektivitet

Hänsyn behöver tas till tidigare fattade beslut i kommunen kring detta. Det är viktigt att möta framtiden och den teknik som finns för att bygga hållbart så väl i tid som energiutnyttjande.

3.6 Transporter

Transporter till och från förskola, skola och kök måste anordnas på ett säkert sätt. Det är troligt att näst intill alla barn på en förskola kommer med bil dit och likaså kommer många av eleverna till en skola med någon form av transportmedel. Beroende på lokalisering kan det variera.

4. Platsen ska ha en känsla av

Känslan ska vara att alla är välkomna till området oavsett ålder, kön, etnicitet, sexuell läggning, religion, könsöverskridande identitet eller uttryck, funktionsnedsättning.

5. Förvaltningen anser

- Att en ny grundskola som ersätter nuvarande Bollebygds skolan 7-9 bör byggas i Bollebygds centralort. Skolan bör inrymma 600 elever för att klara av det som är känt fram till 2026 samt en viss ökning även därefter. En ny skola ska byggas så att all undervisning kan genomföras på skolan, skoldagen kan förläggas sammanhållande samt att byggnaden så väl inne som ute bidrar till att elevernas måluppfyllelse är hög.

- Att nuvarande Bollebygds skolan 7-9 anpassas så att Bollebygds skolan F-3 och 4-6 kan lokaliseras även till den delen av byggnaden. Utrymme bör även ges för kulturskola, utökad elevhälsa samt administrativa lokaler för måltid- och lokalvård.
- Att en förskola för 160 barn bör byggas i Bollebygds centralort, där verksamheten kvällar, nätter och helger kan vara.
- Att vidare utreda om det i samband med en nybyggd förskola är möjligt att avveckla Ekdalens förskola, beslut om detta bör tas längre fram i processen.
- Att planering av en skola för åk F-6 i Bollebygds centralort startar för att kunna möta det ökade elevantalet som prognosen visar.
- Att förskola och skola i Olsfors bör startas upp som eget projekt.

6. Framtiden

Om vi ser längre fram, kan vi se att det med den växttakt, som är just nu finns det verksamheter som behöver beaktas.

- SFI
- Folkbildning/studieförbund
- Elevhälsa
- Grundsärskola
- Bibliotek
- Kulturskola
- Möteslokaler, samlingsal som ej är kombinerat med matsal
- Alternativa lokaler för fritid, ex biograf, teater, dans